

**Træerne
omkring os**
– igen og igen

EGETRÆET EGE

– historier, sang og rim.

Historierne tager udgangspunkt i det unge egetræ Ege og hans undren over ham selv som træ. På den måde kan børnene sammen med Ege blandt andet høre om: hvad et træ er, hvordan det vokser og får blade, hvorfor det taber bladene, og hvad rødderne bruges til.

Historierne kan læses hver for sig og være med til at bringe for forståelse og perspektiv til de aktiviteter, der passer til. De kan også læses som en lang sammenhængende historie.

Historierne inviterer til interaktion mellem det pædagogiske personale og børnene gennem højtlesning med fagter og lyde, som er med til at stimulere og udvikle børnenes sprogforståelse og kritiske tænkning.

Spørgsmålene kan bruges til at udvide dialogen med børnene om historien og kan fremme diskussion og refleksion. De udvalgte fokusord fra aktiviteterne går igen i historierne, så de kan støtte temaet og sprogdudviklingen.

Sang:

Sangen er inddelt i vers, som bygger på handlingen i hver af historierne. Her vil temaer og nogle af fokusordene igen inddrages. Du kan vælge, om I skal synge hele sangen på én gang, eller kun synge det enkelte vers, der passer til den historie, I har læst.

Rim:

Til de mindste børn er der et rim med træet. Her er børnenes egen krop i fokus, da der er fine fagter til.

Find ud af mere her

Naturvejledning
Danmark

novo
nordisk
fonden

MIKRO
SCIENCE
FESTIVAL

EGETRÆET OG STORMEN

Rødder

Det unge egetræ Ege stod høj og rank i skoven med sine små grene strakt mod himlen. En dag begyndte vinden at blæse stærkt, og store mørke skyer trak sig sammen på himlen. En storm var på vej.

"Kan I række armene ud som store grene?" Og nu begynder det at blæse mere og mere i jeres grene. "Kan vi alle sige 'Whoosh', når vinden blæser? Lad os prøve: 'Whoosh! Whoosh!'"

Vinden tog til og snart rasede stormen gennem skoven. Ege kunne mærke vinden ruske i sine blade og bøje sine tynde grene. "Åh nej, hvad skal jeg gøre?", tænkte det unge egetræ og kiggede rundt. Ved siden af stod et stort gammelt egetræ med en tyk stamme og en furet bark. Vinden blev stærkere, og det gamle træ begyndte at knage. "Hold fast i jorden med dine rødder!" råbte det gamle træ til Ege. Det unge egetræ strakte sine rødder så dybt det kunne, dybt ned i jorden.

"Kan I trampe i gulvet som rødder, der holder fast?"

Pludselig hørte det unge egetræ et kæmpe brag. Et dødt, gammelt træ, hvis krone for længst var gået ud, blev revet op med rødderne og væltet omkuld. "Åh nej, træerne falder!" råbte Ege, men det holdt stadig fast i jorden.

"Kan I vælte som et træ med dårlige rødder, der ikke kan holde fast?"

Stormen rasede hele natten, men det unge egetræ stod fast med sine rødder i jorden under sig. Da morgenen kom, var vinden stilnet af, og solen begyndte at skinne igen over skovens kroner. Ege så sig omkring. Nogle træer var faldet i stormen, men det gamle træ ved siden af stod stadig stolt med sine dybe rødder plantet godt i jorden.

Det unge egetræ følte sig stærkere end nogensinde før. "Jeg klarede stormen," råbte det stolt. "Med dybe rødder under jorden kan jeg stå imod selv den værste storm."

"Kan I stå som et træ med sunde og stærke rødder, der svajer fint i vinden?"

Og sådan lærte det unge egetræ, at sunde træer med dybe rødder står godt fast i jorden, selv når stormen raser.

Fokusord

Høj, ung, ved siden af, under, over, rødder, stamme, grene, blade, krone, gammel, tyk

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvorfor tror I, det er godt for et træ at have dybe og stærke rødder? Kan I tænke på, hvordan rødder kan hjælpe et træ, ligesom når I holder fast i noget, når det blæser?
- Hvordan hjalp det store gamle træ Ege, da det blæste meget? Hvordan kan vi hjælpe vores venner, hvis de er kede af det eller er bange?
- Hvordan tror I, at skoven ser ud efter stormen? Hvad tror I, der ser anderledes ud end før stormen? Hvad sker der med træerne?
- Hvad bruger træer ellers sine rødder til?

EGETRÆET OG AGERN

Planteskole

Det unge egetræ Ege stod i skoven og strakte sine grene mod himlen. En morgen fik Ege øje på noget nyt alleryderst på sine kviste. Små runde kugler, der hver og en sad fast i en lille skål helt ude på de yderste kviste. De var grønne og ganske pæne, synes Ege. "Hvad er det mon? Måske er det julepynt? Men det er jo slet ikke jul," tænkte det unge egetræ ved sig selv.

"Ved du, hvad det er?" spurgte Ege det gamle krogede egetræ, der stod lige ved siden af. Det gamle egetræ drejede hele sin krone mod den unge eg for at se, hvad postyret var omkring. "Ja, jeg ved, hvad det er," brummede den gamle eg. "Se på mine kviste jeg har mange af dem. De hedder "agern". "Agern" gentog Ege. Det lød næsten som "egern".

Blæsten tog fat i Eges grene, og hele kronen svajede let fra side til side.

"Kan I svaje fra side til side med armene over hovedet, som træer i blæsten? Prøv at sige agern!"

Et agern blev rystet løs og faldt til jorden. Det landede lige oven på Eges rødder i skovbunden. "Hovsa – jeg tabte et agern," udbrød Ege. Et agern mere faldt og et mere. "Nej altså, nu falder mine fine agern af," sagde det unge egetræ med en sørgmodig stemme. "Hvis det bliver ved, har jeg slet ikke nogen agern tilbage." De andre unge træer prøvede at trøste Ege.

"Hvad kan træerne sige til Ege, så Ege bliver glad igen?"

Det gamle træ pegede ned i skovbunden med en kroget gren og sagde: "Agern er vores frø Ege. Se der – der står alle de nye egetræer. De kommer fra mine agern, som er faldet til jorden sidste efterår og er spiret. Og ved du hvad Ege? Du er også blevet til et egetræ, da et agern faldt i skovbunden og begyndte at spire."

"Kan I forme hænderne som små træer, der spirer?" (Børnene finder selv på, hvordan det ligner et træ, der spirer op).

Ege blev glad. "Siger du, at jeg stammer fra et lille bitte agern? Og vil mine agern også blive til nye egetræer i skoven?" "Ja, det er korrekt," lo det gamle egetræ. "Vi kommer alle fra et lille bitte agern. Og næste år får du nye agern igen på dine kviste." Det unge egetræ så forbavset op på det gamle egetræ: "Jamen, så vil jeg gerne tabe mine agern, når det er efterår, så vi kan blive endnu flere træer i skoven."

Og sådan lærte Ege, at selvom det kan være svært at miste noget værdifuldt som sine agern, så er det en naturlig del af træers liv. Hvert agern bærer håbet om en ny begyndelse, nøjagtigt som det unge egetræ selv en gang spirede fra et lille agern i skovbunden.

Fokusord

Agern, frø, spire, blade, kviste, ung, gammel, gren

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvad tror I, at Ege følte, da det opdagede sine agern for første gang? Hvad følte han, da de begyndte at falde af?
- Hvordan bliver et agern mon til et træ? Hvad tror I, at der skal til, for at et agern kan blive til et træ?
- Kender I frø fra andre planter?
- Hvis Ege kommer fra et agern, hvor kommer I så fra?

EGETRÆET OG BLADENES FARVER

Bladmagi

I midten af den store skov stod det unge egetræ Ege, og en dag havde det bemærket noget underligt. Vejret var skiftet, og en kølig brise bragte kulde med sig til hele skoven. Ege frøs lidt og rystede sine grene for at få varmen.

"Stræk hænderne op over hovedet og ryst dem som om I fryser."

Nu opdagede den unge eg, at dens blade var begyndt at skifte farve fra deres sædvanlige grønne farve til gule og brune nuancer. Ege blev en smule trist ved at se sine smukke blade miste den friske grønne farve. "Hvorfor skifter mine blade farve?" undrede Ege sig højt. Lige ved siden af stod et birketræ med en flot hvid stamme og knaldgule blade. "Vores blade skifter altid farve, når sommerens sollys forsvinder, og vi går efterårets korte dage i møde," sagde birketræet. "Se bare på mig. Mine blade var grønne i sommer, og nu er de gule." Det unge egetræ så undrende på birketræet. "Men hvordan kan blade bare skifte farve? Er det skovalfer, der tryller farverne om?" Den rare birk smilede. "Nej, der er ingen magi. Det er vores klorofyl, der forlader bladene for en tid, så frost og kulde ikke ødelægger det". "Kloro... hvad for noget? Hvad er det?" spurgte Ege.

"Prøv om I kan sige klorofyl" "Klorofyyyl."

"Klorofyl," gentog birketræet tålmodigt. "Klorofyl er som en solcelle, der kan lave solens lys om til energi til din stamme, grene og kviste. Klorofyl findes kun i bladene, og er det, som gør dem grønne."

Ege så op og ned ad sig selv. "Men hvor er mit grønne klorofyl så henne nu?" "Klorofylet gemmer vi nede i rødderne hele vinteren, hvor frosten ikke kommer. Så kan du bruge det i nye blade til foråret, når kulden forsvinder"

"Børn, hvordan kan vi vise, at vi trækker klorofyl fra bladene ned i rødderne?"

Ege kiggede nysgerrigt rundt. Ahorntræernes blade var også blevet gule, kastanjetræets blade brune, og bøgens blade havde fået en gyldenbrun farve.

Lidt derfra stod et par træer, der stadig var grønne. Ege undrede sig. "Hvorfor skifter I ikke farve som jeg?" spurgte Ege de to grantræer, som stod og strittede med deres mørkegrønne nåle. "Vores nåle har noget indeni, der beskytter os mod kulden. Det er en frostvæske, der ikke kan fryse til is, når det bliver frostvejr. Vi kan beholde vores nåle hele vinteren," svarede det ene grantræ.

Efterårets farver spredte sig, og skovbunden blev til et tæppe af gule, orange og brune blade. Ege forstod nu, at dette var en del af skovens kredsløb - et nødvendigt skridt før vinterens hviletid. Og sådan lærte Ege, at selvom det kan være svært at sige farvel til de grønne blade, bringer hver årstid sin egen skønhed med og forbereder os til nye begyndelser.

Fokusord

Grøn, gul, orange, brun, stamme, grene, kviste, blade, rødder, klorofyl, energi

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvordan tror I, at Ege følte sig, da dens blade begyndte at skifte farve?
- Nu har vi lært, hvorfor blade ændrer farve og falder af. Hvad tror I, at træerne gør, når det bliver forår igen?"
- Ege smider bladene om vinteren, og grantræet har frostvæske i nålene. Hvad gør vi for at forberede os til vinteren?

EGETRÆET OG SOLEN

Bladmagi

Foråret var kommet nu. Det var helt tydeligt. Rundt om i skoven var træer og buske begyndt at få blade, anemoner blomstrede i skovbunden, og fuglene sang. Det unge egetræ Ege stod mellem de andre træer og nød solens varme stråler på sine grene og stamme.

Den kolde vinter havde gjort ham sløv. Men nu da solen var kommet, havde han lyst til at strække sig mod lyset og vokse og gro. Ege kiggede rundt på de andre træer omkring den. Der stod en stor bøg og så smuk ud med sine nye lysegrønne blade. Ege selv havde ikke fået så meget som et eneste blad på sine kviste. Grenene var stadig helt nøgne. "Hvis jeg nu anstrenger mig, kan jeg måske også få nye blade som de andre," tænkte det unge egetræ. Men lige meget hvor meget Ege forsøgte at gro blade på sine grene, skete der ingenting.

"Kan I strække armene ud og prøve at anstrenge jer og få blade til at gro på jeres grene?"

"Måske får jeg aldrig nye fine blade som de andre," tænkte den trist. "Måske skal jeg være bladløs resten af mine dage?" Den smukke bøg, der stod nær, så, at han hang med sine grene. "Er du trist?" spurgte den venligt. "Ja," svarede Ege sørgmodigt. "Jeg føler mig så nøgen og ubetydelig ved siden af dig og alle med jeres flotte lysegrønne blade." "Du skal nok få dine blade ligesom alle os andre. Du er en eg, og I får jeres blade lidt senere end os bøgetræer. Sådan er naturen."

En morgen da Ege vågnede, kunne den med det samme mærke en forskel. Den følte sig både stærk og frisk. Væk var vinterens sløvhed. Energien var vendt tilbage til dens rødder, stamme og grene. Det føltes, som om boblende sodavand løb gennem den – op fra rødderne og helt ud i spidserne af grenene. Det føltes fantastisk. Det unge egetræ strakte lykkeligt sine grene mod solen. Men hvad var nu det? "Hov, jeg har blade!" råbte Ege. "Jeg har fået nye vidunderlige blade. Se mig!" Og ganske rigtigt. Eges kviste havde fået blade, som foldede sig ud og rakte op mod solens stråler. "Det må være bladenes skyld, at jeg føler mig så stærk og fuld af krudt," tænkte den unge eg.

"Stræk jeres arme og vis jeres muskler med knyttede hænderne. Fold så hver finger ud som var de blade, der vokser ud på træets kviste og vis jeres flotte nye blade frem."

"Hvorfor føler jeg mig pludselig så frisk og stærk, bare fordi mine blade er kommet tilbage?" spurgte Ege den store bøg. "Det er, fordi bladene kan lave solens stråler om til energi til dig," smilede bøgetræet. "Det kaldes for fotosyntese."

"Prøv alle sammen at sige fotosyntese. Fotosyntese!"

"Fotosyntese...?" Ege smagte forsigtigt på ordet. Er det ikke noget med at tage billeder? Det havde Ege set mennesker gøre. Bøgen svarede: "Nej, den her slags foto er altså kun for blade. Fotosyntese er en måde, hvor solenergi laves om til plante-energi, så du kan vokse dig stor og stærk." Det unge egetræ jublede. Det var altså bladene, der førte solens energi ind i træet og fik det hele til at føles så dejligt igen. Nu ville Ege vokse og gro alt det, den kunne. Måske kunne dens grene vokse sig helt op til himlen, hvis den virkelig prøvede i år. Og sådan gik det til, at Ege fik sine blade tilbage, der gav den energien og styrken tilbage til at vokse og leve.

"Stræk jer så langt I kan. Se om jeres grene kan vokse ind i himlen."

Fokusord

Energi, fotosyntese, bøg, blade, stor, grene, kviste, stamme, rødder

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvordan kunne Ege mærke, at det var blevet forår? Hvad gjorde solen ved Ege?
- Hvordan har I det, når solen skinner?
- Hvad skal vi bruge for at få energi?

EGETRÆET OG REGNORMENE

Bladmagi

I den store skov hvor efterårshimlen strålede klar og frisk, stod det unge egetræ Ege og beundrede skovens farver. Trækronernes sidste blade strålede i sollyset i gyldne nuancer af gul, orange og brun.

"Prøv at stå som et træ og vift med hænderne som de farverige blade?"

Pludselig kom et kraftigt vindpust, og Eges sidste blade gav slip fra kvistene og dalede stille mod jorden.

"Børn, lad os forsigtigt lade vores hænder 'falde' til jorden som bladene."

Mens Ege iagttog det sidste blad dale, skete der noget uventet. Et blad begyndte at forsvinde ned i jorden, helt af sig selv. "Hov, hvad sker der nu?" udbød Ege overrasket og en smule nervøs.

Asketræet, der stod bagved Ege, mærkede det unge egetræs uro. "Det er bare nedbryderne. De er begyndt at nedbryde bladene nu, da vi ikke længere har brug for dem."

"Nedbryde?" Eges stemme lød bange. "Det lyder farligt! Hvem var nedbryderne, der trak bladene ned i jorden? Havde de skarpe tænder? Kunne de mon også trække et helt træ ned?"

"Prøv at sige 'nedbryde' sammen?" Hvem tror I, nedbryderne er?"

"Nej, det er ikke farligt," fortsatte Asketræet med en beroligende tone. "Det er bare regnormene. Nedbrydning betyder blot, at bladene bliver spist og tygget i bittesmå stykker. Og bagefter kommer det ud som regnormelort!" "Aaaaad! Loooort!" sagde Ege og holdt sig for næsen.

"Hvordan tror I, at Ege så ud, da han hørte om lorten?" Prøv at vise det."

Asketræet grinede af Ege og fortalte, at det slet ikke var ulækker lort, der kom ud af regnormen, men til gengæld den fineste og lækreste muldjord.

"Wow! Muldjord!" Ege rystede af begejstring. "Det er jo min livret." "Ja, muld er fyldt med vigtig næring og energi for os træer," forklarede Asketræet videre.

Nu var Ege ikke længere bange, men fyldt med glæde og stolthed. "Så mine blade hjælper med at fodre skoven ved at blive til muld! Jeg hjælper altså de andre træer med at få næring fra mine blade, når bladene bliver nedbrudt af regnormene."

Og sådan lærte det unge egetræ Ege, at hver lille del af skoven, selv de faldne blade, spiller en vigtig rolle i at give næring til liv. Efteråret var ikke kun en tid for afsked med det gamle, men også en tid for nye begyndelser.

Fokusord

Grøn, gul, orange, brun, nedbrydning, næring, muld, energi, blade, kviste

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvordan er det mon at være en regnorm og spise træernes blade?
- Hvordan ville skoven mon se ud, hvis der ikke var regnorme eller andre nedbrydere? Kender vi andre dyr, der lever i skovbunden? Kender I andre nedbrydere?
- Hvorfor tror du, at Ege blev chokeret, da det opdagede, at bladene forsvandt ned i jorden?

EGETRÆET OG TØRKEN

Rødder

Det unge egetræ Ege stod i skoven med sin stamme rank og sine små grene og kviste strakt mod himlen. Solen skinnede varmt, og der havde ikke været regn i lang tid. Ege begyndte at blive tørstig og længtes efter vand. Trækronens blade begyndte at se triste ud og hænge slapt ned.

"Børn, kan I række armene op som grene?" "Nu skal I lade dem hænge som slatte blade, der tørster i solen."

Ved siden af stod et gammelt træ med en tyk stamme og smukke, friske blade. "Hvordan kan du have så smukke blade?" spurgte det unge egetræ. "Det er, fordi mine rødder går dybt ned i jorden, hvor der stadig er vand," svarede det gamle træ. "Jeg kan suge både næring og vand op fra mulden under os."

Ege besluttede at strække sine rødder længere ned i jorden under sig for at prøve at finde vand. Det unge egetræ fandt en smule vand i den mørke muld og begyndte at drikke. "Ah, lidt vand," sagde det og mærkede en smule lettelse.

"Kan I lave en sugelyd som rødderne, der drikker vand?"

Men vandet blev hurtigt brugt op, og bladene begyndte igen at hænge trist ned. "Åh nej, jeg har brug for mere vand," tænkte Ege. Det så op på himlen og håbede, at regnen snart ville komme.

"Prøv at hviske 'regn, kom ned' (gentag flere gange)."

Endelig begyndte skyerne at samle sig, og regnen faldt. Det unge egetræ mærkede en kølig brise, og de første dråber ramte jorden. "Åh, regnen er her!" udbrød det unge egetræ glad. Regnen faldt hele natten, og det unge egetræ strakte sine rødder dybt ned og sugede vandet op. "Ah, endelig!" sagde Ege. "Nu kan jeg få nok vand og næring." Da morgenen kom, var bladene på det unge egetræ smukke og friske igen. Det følte sig stærkere og friskere end nogensinde før.

"Kan I række armene ud som store grene?"

"Med dybe rødder og regnens hjælp kan jeg klare selv den værste tørke," sagde Ege stolt til sig selv. Og sådan lærte det unge egetræ, at med dybe rødder og tålmodighed kan det stå imod selv den værste tørke.

Fokusord

Rødder, stamme, grene, kviste, blade, næring, muld, trækrone

Spørgsmål til refleksion og diskussion:

- Hvordan tror I, at Ege havde det, da det var meget tørstigt? Hvordan føler I jer, når I er meget tørstige?
- Hvad gjorde det gamle træ for at holde sine blade smukke og friske? Kan I tænke på, hvordan det er at have rødder, der går dybt ned?
- Hvordan fandt Ege vand til sidst? Hvad ville I gøre, hvis I skulle finde vand?
- Hvor får vi vand fra?

EGETRÆETS SANG

Melodi: Fra England til Skotland

Når forårssolen skinner,
er vinteren forbi.
Så springer alle blade ud
og suger energi.

*Og helledusseda
et træ, det spirer op.
Fra frø i mulden til et træ,
med blade på sin top.*

På egens kvist er agern,
i blæst de falder af,
og synker ned i skovens muld,
og spirer op som træ.

Og helledusseda...

I blæsevejret vælter
de døde træer omkuld,
når rødderne ej holder fast
i skovens jord og muld.

Og helledusseda...

Når efteråret kommer,
grønt bli'r til gult og rødt
og bladene de falder af,
men træet er ej dødt.

Og helledusseda...

Hvis regnormen er sulten,
den snupper sig et blad.
Så tygger den det om til muld
det bli'r til træets mad.

Og helledusseda...

Når træerne, de tørster,
de ta'r en stor slurk vand
de suger det med rødder op,
som kun en plante kan.

Og helledusseda...

EGETRÆETS SANG

Med fagter

Melodi: Fra England til Skotland

Når forårssolen skinner,
(Form en stor sol med hænderne)
er vinteren forbi.
Så springer alle blade ud
(Knyt hænderne og fold fingrene ud som blade, der springer ud)
og suger energi.

Og helledusseda
et træ, det spirer op.
(sid på hug og rejs dig langsomt og stræk armene mod himlen)
fra frø i mulden til et træ,
med blade på sin top.

På egens kvist er agern,
i blæst de falder af,
(gør et hop)
og synker ned i skovens muld,
og spirer op som træ.
(stræk armene mod himlen som træets grene)

Og helledusseda...

I blæsevejret vælter
(svej frem og tilbage som et træ, der står i vinden)
de døde træer omkuld,
når rødderne ej holder fast
i skovens jord og muld.

Og helledusseda...

Når efteråret kommer,
grønt bli'r til gult og rødt
og bladene de falder af,
(ryst dine hænder og lad dem falde mod jorden)
men træet er ej dødt.

Og helledusseda...

Hvis regnormen er sulten,
den snupper sig et blad.
(snup et blad fra jorden)
Så tygger den det om til muld
(spis bladet og slå en prut)
det bli'r til træets mad.

Og helledusseda...

Når træerne de tørster,
de ta'r en stor slurk vand
(sug som om du drikker med et sugerør)
de suger det med rødder op,
som kun en plante kan.

Og helledusseda...

TRÆERNES RØDDER

Træer har stamme.

(stå ret - med armene ned langs siden)

Træer har rødder.

(tramp med fødderne)

Træer kan suge vandet op,

(sig lyden, som når du suger vand op med et sugerør)

op fra jorden, gennem stammen,

(lad hænderne bevæge sig nede fra fødderne og op langs kroppen)

lige op til træets top.

(dan en krone med armene over hovedet)

Helt i toppen

(vift med armene over hovedet)

sidder blade,

(bevæg fingrene over hovedet)

der kan suge solens lys.

(lad som om I vender jer mod solen og suger lys)

Men om natten må de håbe

(læg hænderne under kinden som om du sover)

på en smule stjernedrys.

(drys lidt stjernedrys på børnene med fingrene)

